

ALAN JUDD

De laatste kus van de keizer

BBNC uitgevers
Rotterdam, 2009

Een

De keizer hakte hout. Het geluid weergalmde in de zomerlucht door de bomen, het park en de tuinen tot in Huis Doorn zelf, waar het personeel de oren spitste. Zolang ze hem hoorden, wisten ze dat die ochtend alles goed was met de keizer. Dan konden ze zich ontspannen, dacht hij, en tevreden hun bezigheden vervolgen, wat in zijn opvatting op hetzelfde neerkwam.

Zijn bijlslagen waren regelmatig, maar de pauzes duurden tegenwoordig langer. Met zijn tachtig jaar was het al een hele prestatie om een blok hout te splijten – zelfs om het goed te zien – laat staan het elke dag te doen. Sinds zijn verbanning in 1918 had hij bijna elke dag gehakt of gezaagd. In het begin verbeeldde hij zich dat de blokken hout de vijand waren, de verraderlijke lafbekken die erop hadden aandrongen dat hij de wijk zou nemen om zelf de macht te kunnen grijpen. In de loop der jaren was hij gestopt zich iets aan te trekken van dat stelletje zwijnen, maar hij was blijven hakken omdat het lekker voelde, wat zijn prestatiedrang ten goede kwam. In de eerste elf jaar van zijn verbanning waren er twintigduizend bomen omgegaan; dat was tenminste iets. Sindsdien waren er nog twaalf jaar verstreken waarin hij de tel niet zo goed had bijgehouden, misschien niet helemaal twintigduizend, maar toch een flink aantal. Zijn record was 2590 in één week – de kerstweek – nadat hij vanuit Amerongen, waar hij eerst had gewoond, hierheen was verhuisd. Wat zou de Engelman Gladstone, eveneens een bejaarde houthakker, daarvan ge-

vonden hebben? Misschien had het hem en zijn stam het zwijgen opgelegd. In het Engels kon je er een woordspeling van maken. *Tree-feller, tree-fella'*, daarmee kon hij zijn gasten vermaken.

Bismarck zou er natuurlijk wel iets over te zeggen hebben. Hij was een liefhebber van bomen en probeerde er een te planten voor elk exemplaar dat Gladstone omhaalde, en dan schreef hij dat aan hem om op te scheppen. Welnu, hij, Wilhelm II, had hun allebei de loef afgestoken, hij had meer bomen omgehakt dan zij, maar er ook meer geplant.

Bismarck had overal iets op aan te merken, dat was de moeilijkheid. Daarom had hij zoveel jaar geleden juist gehandeld door hem de laan uit te sturen, 'de loods te lozen', zoals iemand het uitdrukte. Toen was het in elk geval juist. Misschien dat hij nu een andere beslissing zou nemen. Maar dat was destijds, toen alles anders was. Wanneer je jong bent, begrijp je niet hoe anders later en nu zijn, want je kent alleen de tegenwoordige tijd en dat voelt alsof je daar altijd zult vertoeven. Je beseft niet dat je heden en jijzelf veranderen in later. En wanneer het tot je doordringt hoe totaal het heden later is geworden, hoe anders dat is, heeft dat iets van de val van een bijl. Het splijt je af van al die jongeren die, hoezeer ze ook in de waan leven dat ze het weten of begrijpen, het leven zoals het destijds was niet kunnen voelen. De hartenklop van het leven, daar ging het altijd om, met alles, en die kun je niet overbrengen.

De keizer haalde weer uit, maar deze keer ketste het blad af, waardoor zijn arm een dreun kreeg, alsof het blok – het had iets van eikenhout – van steen was. Het was een knoestige stronk met een kruisnerf, compact en onkwetsbaar. Hij gaf de schuld aan Bismarck omdat hij net aan hem dacht. Zelfs van gene zijde had die dwarse nerf van een man met de ziel van een Pommerse pachter nog steeds de macht om zich aan je op te dringen, waar

1. *Tree-feller*, omhakker van bomen, *tree-fella'*: bomenman, vert.

je maar keek, om alles te verdraaien, om de zaken voor te stellen als problemen waarvoor alleen hij de oplossing had. Het waren nauwelijks meer dan boeren, die Bismarcks, stuk voor stuk. Hun bedienden trokken voor je neus de kurk uit de wijnfles terwijl ze die tussen de knieën geklemd hielden en er liepen altijd honden om de tafel. De oude man voerde ze van zijn bord en hield het ze voor terwijl zij het schoonlikten. Misschien was het wel het bord waarvan hij, de keizer, de volgende keer moest eten. Daar had je de metafoor: Bismarck hield meer van zijn honden dan van zijn keizer.

De keizer liet zijn bijl op de grond rusten en met de steel als steun tilde hij voorzichtig één voet op. Met de harde neus van zijn laars duwde hij de knoest van het hakblok, een massieve beukenstronk. Daarna liet hij de bijl los en bukte hij zich om een vers stuk hout te pakken. Met één hand viel dat niet mee, omdat het te dik was om greep op te krijgen, en hij moest het tegen de zijkant van het blok op rollen. Toen hij jonger was, had hij zijn linkerarm misschien kunnen trainen door te proberen het stuk hout met twee handen midden op het hakblok te manoeuvreren, maar die arm kon hem tegenwoordig weinig meer schelen, verlept lor dat het was, vanaf zijn geboorte acht centimeter korter dan zijn rechter. Hij kon er iets mee vasthouden, maar nauwelijks iets tillen of duwen. Alleen God wist van de jeugdige inspanning die het hem had gekost om te leren paardrijden en schieten, en vooral om zich niets in de weg te laten leggen door zijn handicap. Die had hij van God om hem te harden, had hij lang geleden vastgesteld. Jaren van eenzame training door met zijn rechterarm een roeriem recht voor zich uit te houden had zijn goede arm sterker gemaakt dan beide armen van de meeste mannen, en zijn greep was al eens vergeleken met die van bokskampioen John Sullivan. Maar zelfs John Sullivan was van toen. Wie had het tegenwoordig nog over hem?

De bijl kloofde het nieuwe blok met één klap en een geluid

dat door het bos om de houtschuur weergalmde. De meeste mannen konden een bijl niet eens met twee armen hanteren zoals hij nog altijd met één kon. Er waren meer dan genoeg bomen om te vellen, meer dan de dagen die hem nog restten.

‘Hoogheid! Koninklijke hoogheid!’

De keizer steunde op zijn bijl en draaide zich langzaam om. Het nieuwe Hollandse dienstmeisje kwam door het hoge gras langs het park en de bomen naar hem toe hollen. Met haar ene hand hield ze haar witte boezeroen vast en met de andere gebaarde ze. Toen ze hem opnieuw riep, besepte hij dat hij haar al eerder had horen roepen bij het kloven van het laatste blok, maar toen was het niet tot hem doorgedrongen. Dat gebeurde tegenwoordig wel vaker. Hij wachtte af. Hij had in zijn leven talrijke dringende oproepen gehoord, maar vandaag de dag was het duidelijk dat de dingen gewoon gebeurden, of je nu als een demente bromvlieg tekeering of niet. Hij had het gevoel dat er tegenwoordig nog maar weinig was dat dringend voelde. Wat hem boven het hoofd hing, zou zich gauw genoeg manifesteren, op zijn eigen tijd, en tot het zover was, hakte je hout en haalde je je schouders op over de wereld. Hij liet zich niet opjagen.

‘... Hoogheid!’

De laatste paar meter legde ze bijna struikelend af. Zijn vrouw had hem verteld dat ze Akki heette. Buiten adem was ze nog aantrekkelijker dan anders. Een donkere lok had zich uit haar knotje bevrijd en er lag een blos op haar gave wangen. Wat een prachtige huid, bijna olijkleurig, hij had altijd de neiging haar aan te raken. Haar grijze ogen stonden kalm en bedachtzaam, maar zo koud als een maartse wind. Hij had echter vooral oog voor haar handen: smal, bleek, vlug en vol onderdrukte energie, maar beheerst. Hij had altijd iets met de handen. Eerst die van zijn moeder, daarna die van haar vriendinnen en later in zijn jonge jaren... Nou ja, zoveel als hij er maar kon krijgen. Die lieve Dona, zijn eerste vrouw, had mooie handen, maar zij wist wat

handen voor hem betekenden en hun hele huwelijk had ze erop toegezien dat alle vrouwelijke bedienden handen als kippenpoten of knobbelige aardappels hadden. Zij zou Akki nooit hebben aangenomen. Maar zijn huidige vrouw, Hermo, was niet op de hoogte van zijn fetisj.

‘... Hoogheid!’ Het meisje stond buiten adem en met wijd opengesperde ogen voor hem en hield nog met één hand haar schort vast. ‘Hoogheid, ze zijn gekomen. De Duitsers. Ze zijn er. Prinses Hermine verzoekt u hen te ontvangen. Ze zijn bij de portierswoning.’

De keizer knikte. Dus het Duitse leger had zich weer met zijn keizer verenigd. De hemel spleet niet open, er verschenen geen vlamme engelen, God zweeg. Het was natuurlijk des keizers leger niet meer, maar van die knaap Hitler, nu was het een korporaalsleger. Ze zouden hem eerder als hun gevangene beschouwen dan als hun vorst, behalve... Maar speculeren was zinloos. Er gebeurde iets, net nu het niet meeviel interesse voor zijn toekomst op te brengen. Hij had meer belangstelling voor het accent van dit meisje. Volgens Hermo kwam ze uit Friesland, dus was het Fries waarschijnlijk haar eerste, Hollands haar tweede en Duits kennelijk haar derde taal. Haar Duits had iets curieus. Het was geen accent, want dat had ze niet, maar eerder het ritme van haar spraak, de manier waarop ze iets zei. Het deed hem denken aan zijn grootmoeder, koningin Victoria, wier Duits even vloeiend en accentloos was, maar met iets van hetzelfde verschil. Niet dat die leuke kleine Akki met haar tranceverwekkende handen iets van oma had.

‘Waar kom jij vandaan?’ vroeg hij. Haar verrassing was aangenaam. Het was altijd goed ze een beetje te verrassen.

‘Uit Leeuwarden, hoogheid.’ Kennelijk dacht ze dat hij haar niet had gehoord. ‘De prinses verzoekt u naar het huis te komen omdat er Duitse soldaten zijn gearriveerd. Er is een officier bij. Ze praten met onze soldaten, uw Hollandse garde bij de por-

tierswoning. De officier is van de Schutzstaffel, de ss.'

Ze gebruikte de term alsof ze die kende. Misschien hadden de Hollanders net als hij de strijdkrachten van korporaal Hitler bestudeerd.

Maar hij bleef keizer, al werd hij in eigen land niet erkend. De keizer danste niet naar andermans pijpen; anderen kwamen naar hem toe, of ze zich nu ss, Wehrmacht, of Roze Lederhosen noemden. 'Zeg maar tegen de keizerin dat ik kom zodra ik hier klaar ben,' zei hij, 'en vraag haar de commandant van de Hollandse garde, majoor Van Houten, voor de lunch uit te nodigen.' Hij bukte zich langzaam en pakte met zijn rechterhand een blok hout. Het meisje maakte een reverentie, deed een paar stappen naar achteren, draaide zich om en liep beheerst terug naar het huis. De ochtenddauw hing nog in de schaduw van de bomen en ze hield opnieuw haar schort omhoog. Leuk ding, dacht hij. Als hij nog jong was geweest had hij ongetwijfeld zijn best gedaan haar beter te leren kennen, bediende of geen bediende.

Ook dit blok kliefde hij met aangename souplesse precies doormidden. Het viel open als het levensboek voor God, volmaakt symmetrisch. Hij zou zijn handtekening op de twee helften zetten en ze aan bezoekers of verdienstelijke Hollanders geven. Die leken stukken hout net zo op prijs te stellen als zijn boeken. Misschien symboliseerden de blokken hout de boeken die hij nooit had geschreven.

Hij keek op toen hij een hond hoorde blaffen. Arno, de humorige Duitse herder van Hermo, stuiterde over het gras op het Hollandse meisje af alsof ze een vreemde was. Ze bleef staan en keek naar de hond, die ze bars maar gespannen toesprak. De hond had al iets tegen haar sinds de dag van haar komst, en ze was duidelijk bang voor hem. Maar Arno had iets tegen de meeste mensen en beet nog bovendien. Dat kon heel grappig zijn. Een groene specht lachte schor in de takken. De keizer hervatte zijn werk.

Nog eens vier blokken later legde hij zijn bijl neer. Hij was lang genoeg gebleven om te demonstreren dat hij geen haast had, maar ook weer niet zo lang dat Hermo, die vast nerveus en opgewonden was, ernstig van haar stuk zou raken. Hij kuierde terug over het pad tussen de bomen en nam zijn fraaie bakstenen villa in ogenschouw toen die in het zicht kwam. Het was natuurlijk maar een bescheiden optrekje vergeleken met al zijn andere paleizen, maar het was strak en fatsoenlijk gebouwd, op zijn eigen wijze een fraai gebouw. Ze hadden er talrijke verbeteringen in aangebracht, zodat het nu heel gerieflijk was, zelfs voor de bedienden, en hij had een deel van het park opengesteld voor de bevolking van Doorn. Vanaf zijn komst had die hem met gepaste eerbied behandeld. Misschien hadden ze iets vernomen van zijn royale gebaar naar de bevolking van Amerongen, het kasteel en het dorp op een paar kilometer daarvandaan, waar hij vlak na zijn verbanning had gewoond. Hij had een ziekenhuis voor hen laten bouwen en talrijke blokken hout gesig-neerd. Nu de Wehrmacht Holland had bezet, kon het zijn dat de mensen zich tegen hem zouden keren, maar misschien niet meer nu hij – vermoedelijk – onder de bescherming van Herr Hitler stond. Hij had de man nooit ontmoet en geen idee wat hij in zijn schild voerde, maar als het aan hem lag, zou hij in Huis Doorn overlijden. Hoe dan ook, ze zouden hem eruit moeten dragen.

Toen hij het huis naderde, waren Arno en het meisje nergens meer te bekennen, maar zijn drie teckels stonden op het terras te keffen. De portierswoning bevond zich een eindje verderop, maar de geluiden van legervrachtwagens en geschreeuwde bevelen weergalmden door het park en alarmeerden de honden. Zijn zicht op de lange afstand was nog goed en hij zag het grijze veldtenue van de Wehrmacht-soldaten die om de portierswoning krioelden. Het was hem een doorn in het oog, en hij voelde een mengeling van vertrouwdheid, liefde, woede en verbitte-

ring. Zelfs het knarsen van laarzen op het grind was hartverscheurend vertrouwd. Hij wendde zijn blik af en beklom langzaam de treden van het bordes. Hij had het warm in zijn blauwe, kamgaren pak, loden cape en jagershoed, maar wilde het niet laten merken door iets uit te trekken. Het was van belang dat hij onverstoorbaar overkwam, waardig, met zijn gedachten bij zaken die voor anderen onzichtbaar waren, bij hogere doeleinden die alle andere dingen onbenullig maakten. Zo moest een keizer voor de dag komen.

In de koelte van het huis trok hij zijn cape uit, zette zijn hoed af en ontdeed zich met meer moeite van zijn zware, leren laarzen. Vervolgens trok hij een lichter grijs pak aan met de gouden dasspeld en de miniatuur *Pour le Mérite* in het knoopsgat. Daarna ging hij niet naar prinses Hermine, maar naar zijn werkkamer om een poosje op zijn zadelstoel aan zijn hoge bureau te zitten. Het was altijd een troostrijke ervaring om zich omringd te zien door zijn eigendommen en naar het portret van dierbare Dona te kijken. Meestal gebruikte hij na het zagen en hakken alleen een sandwich met een glas port, maar nu hij majoor Van Houten had uitgenodigd, zouden ze zich haasten om iets uitgebreiders op tafel te zetten, hoewel dat in wezen nog steeds eenvoudig zou zijn. Daar hield hij van. Althans, als de Wehrmacht de Hollander nog niet had gearresteerd of weggestuurd, al zou een uitnodiging van de keizer daar een stokje voor moeten steken. Het zou een vroegtijdig signaal van hun houding ten opzichte van hem zijn.

Toen hij zich uiteindelijk naar de kleine eetzaal begaf, zag hij dat de tafel voor het middageten al was gedekt. Het was een informele dis met koud vlees, kaas en kersen, appels, aardbeien, perziken en sinaasappels. Hermo zat te wachten in een omvangrijke groene jurk, die haar omvatte als een klokvormige tent en zich vulde als ze liep, zodat haar gang door het huis hem herinnerde aan de fregatten die hij in het Nauw van Calais had gezien in de

tijd voor de stoomschepen. Hij stond haar wel, ze was een statige, soms zelfs uiterst statige vrouw. Natuurlijk hadden ze weleens moeilijkheden, waren er dingen die ze niet altijd begreep, maar het was veel beter een nieuwe keizerin te hebben dan helemaal geen. Ze was een mooie vrouw en betrekkelijk jong. Het sprak vanzelf dat er veel mensen jaloers zouden zijn, dacht hij.

‘Hij heet ss Untersturmführer Krebs,’ zei ze toen de keizer nog niet eens binnen was. ‘En zijn voornaam is Martin.’

De keizer keek haar uitdrukingsloos aan, zoals altijd wanneer hij met iets onverwachts werd geconfronteerd.

‘Dat is de bevelvoerend officier van de Schutzstaffel,’ legde ze ongeduldig uit. Nervositeit of angst had haar mollige wangen een kleur gegeven.

‘Nou en?’ zei de keizer zacht. Dat werkte vaak intimiderend. ‘Wat heb ik nu met een Untersturmführer van de ss te maken? Dat is hetzelfde als een luitenant van de Wehrmacht. Ik ben zeventig jaar officier geweest. Ik werd benoemd op mijn tiende. Waarschijnlijk was ik al luitenant voordat de opa van dat broekje was geboren.’ Hij nam een glas van zijn favoriete rode mousserende wijn van het blad dat de bediende hem voorhield. Het was Asmushausen, een goede Duitse wijn die hij met water versneed. ‘Waarom zou ik zijn naam willen weten, en dan nog wel zijn voornaam? Wat kan mij die schelen? Je denkt toch niet dat ik me haastig aan hem ga voorstellen?’

De prinses glimlachte. ‘Natuurlijk niet, lieverd, dat zou ondenkbaar zijn. Vergeef me als ik die indruk wek. De schrik van het weerzien van onze Duitse soldaten hier, van onze eigen dierbare uniformen, heeft me van mijn stuk gebracht. Ik ontbeer jouw ervaring.’

De keizer kneep in haar wang. ‘Dat spreekt vanzelf, schat. Maak je niet ongerust. Alles op zijn tijd. Welnu, waar blijft majoor Van Houten? Het is niets voor hem om niet stipt te zijn, zeker tegenover de keizer.’

‘Hij is onderweg, hij komt. Hij moet iets regelen met Untersturmführer Krebs.’ Prinses Hermine stak haar hand door haar mans slappe linkerarm en loodste hem voorzichtig naar het raam. In de afgelopen twaalf maanden was hij een paar jaar ouder geworden. ‘Het is zo’n prachtige dag. Misschien is dat een goed voorteken, misschien heeft Herr Hitler het wel bij het rechte eind om Holland te bezetten.’

‘Als hij het Engelse Jodendom wil verslaan, is het noodzakelijk. Dat hadden wij de vorige keer al moeten doen.’

‘Vanzelfsprekend. Het Opperbevel is misdadig dom geweest om jou de oorlog niet te laten voeren zoals jij dat wilde. Maar nu onze soldaten hier zijn, moeten we hun aanwezigheid zoveel mogelijk uitbuiten. Tot nu toe heeft Herr Hitler het opmerkelijk goed gedaan en zoals je weet, vind ik dat er heel wat voor de nazi’s te zeggen valt, maar ik ben ervan overtuigd dat hij zal merken dat hij het niet alleen afkan. Hij zal behoefte hebben aan iemand van aanzien die eenheid in het land kan brengen en vooral het leger achter zich kan krijgen. Zonder het leger krijgt hij niets voor elkaar, hoe sterk de nazipartij ook is, en het leger zal niet blij zijn als het door een korporaal wordt geleid. Het kan niet anders of het zal zijn keizer weer nodig hebben en dan zullen ze je wel moeten uitnodigen om terug te komen. Daarom is het nu zo belangrijk dat je laat blijken dat je je neus niet voor het vaderland ophaalt, ongeacht de vergissingen die er in het verleden zijn gemaakt. Het eerste rapport dat ze in Berlijn over je reactie lezen, zal van Untersturmführer Krebs komen, al is hij nog zo laag in rang. Daarom vind ik dat we hém voor de lunch hadden moeten uitnodigen in plaats van de Hollander. De Hollanders tellen nu totaal niet meer mee.’

De keizer bevochtigde zijn lippen met de wijn, zette zijn glas neer en gaf haar een klopje op de hand. ‘Lieverd, ik werk al sinds 1918 naar die dag toe, maar ik heb er minder vertrouwen in dan jij dat hij ook zal komen. Als Herr Hitler belangstelling had voor

de visie van de keizer, zou hij zeker niet zo'n lage officier hebben gestuurd. Die Untersturmführer van jou is maar een wachtcommandant, ss of geen ss. Maar het had nog erger gekund, hij had onze gevangenenbewaarder kunnen zijn. Maar je hebt gelijk, we mogen niet blind zijn voor wat hij vertegenwoordigt. Ik zal hem ontvangen als het zover is. Ondertussen wil ik afscheid nemen van de Hollander. Hij heeft zijn werk fatsoenlijk gedaan en is voor zijn doen zelfs goed gezelschap geweest.'

Er hingen fijne druppeltjes wijn in 's keizers snor, ze fonkelde als diamantjes in het zonlicht dat door het raam viel. Hoewel die snor nog altijd aanzienlijk was, was hij nu bijgeknipt en volgens traditie omlaag gedraaid en niet meer die puntige geschrokken, opwaartse begroeiing die bekendstond als *Es ist erreicht!* Hofbarbier Haly had een fortuin gemaakt met de trend die was gevolgd op des keizers creatie. Hij had er zelf patent op moeten aanvragen, dacht die, en niet zelden hardop.

Aan het begin van de oprijlaan stond nu een Nederlandse leger vrachtwagen en een paar Duitse soldaten laadden er uitrusting in. Iedereen leek rustig. Ze zagen de rijzige majoor Van Houten praten met de jonge Duitse officier, die een verrassend welwillende Arno knuffelde. Majoor Van Houten brak het gesprek zonder te salueren af en liep de oprit naar het huis op. Zijn lange, sombere gezicht en zonderlinge droge humor hadden de keizer dikwijls deugd gedaan. Hij zou de galante majoor missen. Hij gaf weer een klopje op de hand van de prinses.

'Nodig die jongeman maar voor het avondeten uit. Laten we maar eens zien hoe die mensen zich gedragen.'

'Je hebt zoals altijd gelijk, liefste. Je bent zo verstandig en wijs.'

'Maar je moet hem niet persoonlijk uitnodigen. Stuur maar een lage bediende.'

De lunch viel tegen. De keizer had zich verheugd op een aangenaam en nostalgisch afscheid, opgevrolijkt door de gereserveerde ironie van de dankbare majoor. Maar de majoor was ge-

amuseerd noch dankbaar en veroorloofde het zich om zichtbaar van zijn stuk te zijn. Rood aangelopen van meer dan de warmte en de haast, zoals de keizer aanvankelijk veronderstelde, beweerde hij dat hij gedetineerd was door wat hij de vijand noemde. Ze stuurden zijn soldaten terug naar de kazerne, waar die vijand het nu voor het zeggen had, en alleen dankzij de keizerlijke uitnodiging hadden ze het transport nog even uitgesteld.

Dat vond de keizer tenminste een bevredigend teken van respect, maar het gebruik van het woord *vijand* achtte hij gratis, zo niet beledigend. Hij hield zich voor de verandering in, maar merkte wel op dat hij nog geen kans had gezien de nieuwe bewakingseenheid van de Wehrmacht toe te spreken.

‘Die officier is niet van de Wehrmacht,’ zei majoor Van Houten. ‘Hij is van de Schutzstaffel.’

De keizer haalde zijn schouders op ten teken dat zulk onderscheid hem weinig kon schelen. ‘En niet meer dan een luitenant, begrijp ik, al noemen die lui van de ss zichzelf iets anders. Waar zit zijn directe meerdere, vraag ik me af?’

‘In onze kazerne. Daar heeft hij de leiding.’

‘Ik zal hem een keer moeten ontvangen, denk ik. Maar er is geen haast bij.’ De keizer nam plaats aan de tafel en viel direct aan. ‘Als militair vertrouw ik erop dat hij betere manieren zal tonen dan de nazi’s.’

‘Er wordt gezegd dat Herr Hitler een echte heer is en Herr Himmler zou charmant zijn,’ zei de prinses met een glimlach naar beide mannen.

‘Men moet in overweging nemen wie zulke oordelen vellen, lieve.’ De keizer keek Van Houten recht aan. Op dat moment besefte hij dat de man huilde. Hij zat zwijgend te eten, maar de tranen stonden hem in de ogen. De keizer vond dat ongepast, een grove uitbarsting van emotie, tot hij bedacht dat de majoor misschien privéverdriet had. Misschien was er iets met zijn familie. Hij nam aan dat de majoor familie had, hij had er nooit naar gevraagd.

‘Gaait het wel, majoor Van Houten? Bent u wel in orde?’

De majoor zat nog steeds te kauwen, waardoor zijn gelaat nog treuriger en grappiger stond dan anders. De keizer zou het naderhand aan Hermo vertellen.

‘Dank u wel, hoogheid,’ antwoordde de majoor in zijn precieze Duits. ‘Met mij gaat alles goed, het is een emotionele tijd, dat is alles. Mijn verontschuldigen.’ Hij boog het hoofd.

‘Mijn beste man, ik begrijp het. Deze nieuwe oorlog is een emotionele tijd voor iedereen. Waar gaat dat heen? Het is eenvoudiger een oorlog te beginnen dan te beëindigen en ik vrees dat de oorlogsmachine met Herr Hitler op de loop zal gaan, zoals dat mij ook is overkomen. Maar tot dusverre heeft hij het goed gedaan, dat moet ik hem nageven. Strategisch heeft hij de juiste stappen genomen, en blijkbaar heeft hij lering getrokken uit het falen van het vorige Opperbevel.’

De hondenogen van de majoor keken de keizer aan. ‘Gelooft u dat de invasie van ons land een juiste stap is, hoogheid?’

‘Vanuit zijn perspectief juist, ja. Noodzakelijk. Weet u, majoor, deze oorlog is niet tegen Nederland gericht. Het is belangrijk dat u en uw volk dat begrijpen.’ De keizer depte zijn lippen met zijn servet. ‘Nee, dit is een oorlog tegen Frankrijk. Hij is een onafgemaakte zaak, waar Engeland de vorige keer een stokje voor heeft gestoken. Sindsdien hebben de Fransen zich zo schandelijk misdragen in de gebiedsdelen die ze na de wapenstilstand hadden bezet, dat een hervatting van de oorlog onvermijdelijk is. Ze hebben de Duitse bevolking wreed behandeld, kinderen inclusief, en ze wilden ze gewoon laten verhongeren. Na de oorlog hebben ze geprobeerd Engeland ervan te weerhouden de blokkade op te heffen. Wist u dat er als gevolg van de blokkade meer dan driehonderdvijftigduizend Duitsers zijn omgekomen, ná en niet tijdens de oorlog? Mijn eigen privésecretaris, Von Islemann, heeft er vier tantes aan verloren. Vier tantes maar liefst!’

De keizer staarde over de tafel. Het idee van vier tantes had iets

bespottelijks. Hoeveel tantes had een gewone man in hemelsnaam nodig? Waren ze voor de blokkade dik geweest? Vier dikke, wegwijnende tantes. Het was een ridicule gedachte, iets waar de majoor in andere omstandigheden misschien wel commentaar op zou hebben, maar die leek zijn gevoel voor humor kwijt te zijn. De keizer had de indruk dat hij zich ook van zijn ernstige kant moest laten zien. ‘Ze zijn bang dat ik niet meer weet wat het Duitse volk denkt omdat ik ruim twintig jaar in Holland heb gewoond, maar dat weet ik wel. Ik weet heel goed wat het Duitse volk denkt, omdat ik goed word ingelicht en omdat ik ze hier begrijp.’ Met zijn rechtervuist sloeg hij zich op de borst. ‘Ze zijn niet uit op oorlog an sich, maar ze hongeren naar gerechtigheid en oorlog is de enige manier. Dus zijn ze al sinds 1918 bereid om zich voor deze oorlog op staande voet te mobiliseren, om de Fransen de nek om te draaien. Welnu, dat doen ze op het ogenblik, maar die opdracht kunnen ze niet fatsoenlijk afmaken voordat ze het Jodendom uit Engeland hebben verdreven, net zoals ze die van het continent van Europa verdrijven. De Joden, de Anglo-Amerikaanse handelspraktijken en het materialisme maken het de volkeren van Europa onmogelijk om fatsoenlijk in vrede en spirituele harmonie met elkaar te leven. Deze oorlog zal een godsoordeel over het Jodendom in Engeland zijn, dat zult u zien. Daarom zijn er nu Wehrmacht-soldaten in Holland, majoor Van Houten. Dat is niet tegen u of uw land, en als de zaken zijn afgehandeld, zullen ze weer weggaan. Dat kan ik u garanderen.’

De prinses knikte. ‘Ik geloof niet dat de nazi’s iets tegen Nederland hebben. De bezetting is een noodzakelijk kwaad. Die zal voorbijgaan, dat weet ik zeker. Straks ligt alles achter u.’

De majoor keek haar aan. ‘Dat is boven elke twijfel verheven, prinses. Dat weet ik ook zeker. Maar niet voordat er veel bloed vergoten zal zijn.’

De woorden van de majoor bleven in de lucht hangen en wierpen nogal een schaduw over de lunch, vond de keizer. De

Hollander maakte van een mug een olifant, tenslotte had de Wehrmacht zich nog niet ernstig misdragen.

De keizer dronk staande koffie, waardoor majoor Van Houten zijn voorbeeld moest volgen. De prinses trok zich terug. Ze keken uit over het gazon, waar hoveniers de rododendrons verzorgden en de drie teckels van de keizer op jacht waren in de struiken. Hij stond erop dat de majoor een glas likeur zou proeven, omdat hij het gevoel had dat het de man wat kon opbeuren, maar zelf sloeg hij een glas af. Likeur of whisky raakte hij nooit aan, al vond hij het prettig anderen te zien drinken. Het was bijna tijd voor zijn middagdutje.

Hij legde zijn goede hand op de schouder van de majoor en kneep erin. Zelfs op zijn tachtigste was zijn greep nog sterk genoeg om mannen te zien krimpen, maar de majoor gaf hij een geruststellend kneepje. ‘U moet me laten weten als er iets is wat ik kan doen. Heeft u misschien familie die ik kan steunen? Ik onderhoud meer dan vijftig familieleden, dus een gezin meer zou weinig verschil maken. En dan uzelf. U moet me laten weten wat er gebeurt. Ik verbeeld me graag dat ik zo nodig nog enige invloed op het Duitse gezag heb.’

Majoor Van Houten boog het hoofd. ‘Uwe hoogheid is buitengewoon vriendelijk.’

De keizer gaf hem een schouderklopje. ‘Kijk eens wat vrolijker, mijn beste man.’

De majoor bleef naar de rododendrons staren. Er stonden weer tranen in zijn ogen. ‘Vergeef me, hoogheid. Het is de schande van de bezetting en de nederlaag.’

‘Ik weet het, ik ken die gevoelens maar al te goed, majoor.’ Hij zweeg even en herstelde zich. ‘Maar je moet de kiezzen op elkaar klemmen, zoals mijn Britse familie zou zeggen, en een en ander dragen als een goed... soldaat.’ Hij had bijna *Duitse soldaat* gezegd. Hij liet de majoor weer los, dronk zijn koffie op en depte zijn lippen nogmaals met zijn servet. ‘En nu is het tijd voor mijn middagdutje.’